

تلخیص المکاسب

تحریر مکاسب شیخ اعظم انصاری
و شرح و تطبیق آن با مذاهب اربعه و حقوق موضوعه ایران

تألیف:

دکتر محمد رضا عزیز الهی

عضو هیئت علمی دانشگاه شاهد

مجمع علمی و فرهنگی مجد

عنوان قراردادی : المکاسب ، برگزیده
 عنوان و نام پدیدآور : تلخیص المکاسب ؛ برگزیده‌ای از کتاب مکاسب شیخ اعظم انصاری و شرح و تطبیق آن با مذاهب اربعه و مباحث حقوق موضوعه ایران / محمدرضا عزیزاللهی
 مشخصات نشر : تهران: مجد، ۱۳۹۳.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۳۱۶-۵
 وضعیت فهرست نویسی : فیا
 موضوع : معاملات (فقه)
 رده بندی کنگره : BP۱۹۰/۱/الف۸م۷۰۴۲۱۶۱۳۹۳
 رده بندی دیویی : ۲۹۷/۳۷۲
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۷۴۳۷۱۵

هرگونه تکثیر کامل یا نسبی از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
 موارد تخلف را به دفتر مرکزی «مجد» گزارش فرمایید.

تلخیص المکاسب

تألیف: دکتر محمد رضا عزیز اللهی

انتشارات مجد

چاپ اول: ۱۳۹۴ تعداد: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و منحصراً «مجد» است.
 دفتر مرکزی:

تهران، خیابان ۱۲ فروردین، تقاطع خیابان وحدت نظری، پلاک ۱۰۸

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۰۹۴۲۲ - ۶۶۹۶۳۳۸۱

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۳۱۶-۵

ISBN: 978-600-193-316-5

شعبه فروردین: خیابان ۱۲ فروردین، مقابل تعزیرات، پلاک ۲۸۳، طبقه دوم تلفن: ۶۶۴۹۰۹۹۸

شعبه اردیبهشت: خیابان اردیبهشت (میری جاوید)، تقاطع شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۷ تلفن: ۶۶۴۸۷۸۷۴

شعبه یزد: خیابان فرخی یزدی، مجتمع تجاری شقایق، طبقه هم کف - تلفن: ۳۱۲۶۸۶۷۰ - ۳۵

www.majdlaw.ir

E-mail: majdlaw92@gmail.com

سیستم اشتراک پذیری «مجد»:

ارسال پیامک حاوی نام و نام خانوادگی و شغل (در صورت تمایل) به شماره ۰۲۱۶۶۴۹۰۹۹۸
 فصلنامه حقوقی مجد با ارائه مقالات اساتید میرز حقوق کشور بطور منظم منتشر می‌شود.

فهرست مطالب

۲۵	..... مقدمه
۲۵	..... کتاب البیع
۳۷	..... فصل اول: کلیات و مفاهیم
۳۷	..... ۱- فی معنی البیع [البیع لغة*]
۳۸	..... ۲- معنای بیع در اصطلاح
۳۸	..... ۳- دیدگاه سایر مذاهب در خصوص تعریف بیع
۳۹	..... ۴- متن مکاسب
۴۰	..... ۵- [تعاریف الفقهاء و المناقشة فیها*]
۴۰	..... * - شرح: دیدگاه جعفریه
۴۳	..... ۶- متن مکاسب
۴۵	..... ۷- [المناقشة فی هذه الاستعمالات*]
۴۶	..... ۸- متن مکاسب
۴۶	..... ۹- شرح: تعریف عقد در لغت
۴۷	..... ۱۰- تعریف عقد در اصطلاح
۴۹	..... ۱۱- رابطه عقد با التزام
۴۹	..... ۱۲- ارکان التزام
۵۰	..... ۱۳- مصادر التزام
۵۲	..... فصل دوم: معاطاة
۵۲	..... متن: الکلام فی المعاطاة
۵۲	..... ۱- [البحث فی حقيقة المعاطاة و صورها*]
۵۲	..... ۲- ادله مانعین
۵۴	..... ۳- ادله مجوزین
۵۵	..... ۴- جمع‌بندی اقوال علما در مورد معاطاه

- ۵- نکاح با معاطاه ۵۵
- ۶- متن مکاسب ۵۶
- ۷- متن: حکم المعاطاة و أقوال العلماء فی ذلك* ۵۶
- ۸- معاطاه از دیدگاه مذاهب ۵۶
- ۹- معاطاه از دیدگاه قدماء از فقیهان جعفری ۵۷
- ۱۰- متن مکاسب ۶۴
- ۱۱- [ما يدل على لزوم من الكتاب و السنة] ۷۲
- ۱۲- و ينبغي التنبيه على أمور* ۷۷
- ۱۳- معاطاه از دیدگاه متأخرین از فقیهان جعفری ۸۰
- ۱۴- متن مکاسب ۸۳
- فصل سوم: رکن و عناصر عقد بیع ۸۷
- الکلام فی عقد البیع ۸۷
- ۱- مقدمه: فی خصوص ألفاظ عقد البیع ۸۷
- ۲- رکن عقد ۸۷
- ۳- عناصر عقد ۸۸
- ۴- صیغه عقد ۸۹
- ۵- غرر در صیغه عقد ۹۲
- ۶- اسالیب صیغه ۹۳
- ۷- لفظ ۹۳
- ۸- متن مکاسب ۹۴
- ۹- ظهور کلمات الفقهاء فی وقوع البیع بكل لفظ يدل عليه ۹۶
- ۱۰- صیغه ۹۶
- ۱۱- اسلوبهای صیغه ۹۷
- ۱۲- لفظ ۹۷
- ۱۳- متن مکاسب ۹۸

۱۴- مسألة [في اشتراط العربية]	۱۰۰
۱۵- شرايط صيغه	۱۰۰
۱۶- فقه جعفرى	۱۰۰
۱۷- شرط عرييت در صيغه	۱۰۲
۱۸- متن مكاسب	۱۰۳
۱۹- مسألة [اشتراط الماوضية]	۱۰۳
۲۰- ماضويت در صيغه	۱۰۴
۲۱- متن مكاسب	۱۰۶
۲۲- مسألة في شرطية الترتيب بين الإيجاب والقبول	۱۰۶
۲۳- لزوم تقديم ايجاب بر قبول	۱۰۷
۲۴- متن مكاسب	۱۰۹
۲۵- و من جملة شروط العقد: الموالاة بين إيجابه وقوله	۱۱۰
۲۶- شرط اول	۱۱۱
۲۷- شرط دوم	۱۱۲
۲۸- شرط سوم	۱۱۳
۲۹- بررسی فقهی اتصال ايجاب به قبول	۱۱۳
۳۰- متن مكاسب	۱۱۵
۳۱- و من جملة الشرائط التي ذكرها جماعة: التنجيز في العقد	۱۱۶
۳۲- متن مكاسب	۱۱۶
۳۳- و من جملة شروط العقد: التطابق بين الإيجاب والقبول	۱۱۹
الف: وضوح دلالت	۱۲۰
معنى ايجاب	۱۲۱
مدت اعتبار ايجاب	۱۲۱
ب: تطابق ايجاب با قبول	۱۲۱
ج: موافقت بين ايجاب و قبول	۱۲۲

- ١٢٢ ..... ٣٤- متن مكاسب
- ١٢٣ ..... ٣٥- «فرع» لو اختلف المتعاقدان اجتهاداً أو تقليداً في شروط الصيغة،
- ١٢٥ ..... فصل چهارم: طرفین عقد بیع (اهلیت)
- ١٢٥ ..... ١- مسألة [من شروط المتعاقدين البلوغ]*
- ١٢٥ ..... ٢- اقسام اهلیت
- ١٢٦ ..... ٣- ادوار اهلیت
- ١٢٦ ..... ١. دوره جنین:
- ١٢٦ ..... ٢. دوره طفولیت
- ١٢٧ ..... ٣. دوره تمیز
- ١٢٧ ..... تصرفات مالی صغیر ممیز
- ١٢٨ ..... بحث حقوقی
- ١٢٨ ..... ٤. دوره بلوغ
- ١٢٩ ..... تصرفات مالی بالغ
- ١٢٩ ..... بحث حقوقی
- ١٣٠ ..... ٥. دوره رشد
- ١٣٢ ..... بحث حقوقی: حدود حجر سقیه
- ١٣٢ ..... طرفین عقد بیع
- ١٣٣ ..... تصرفات صبی
- ١٣٥ ..... نقد و نظر
- ١٣٧ ..... ٤- متن مکاسب: [فی عقد الصبی]
- ١٣٧ ..... [المشهور بطلان عقد الصبی]
- ١٤١ ..... ٥- [رأی المؤلف فی المسألة و دلیله]
- ١٤٣ ..... فصل پنجم: عوارض اهلیت
- ١- مسألة و من جملة شرائط المتعاقدين: قصدهما لمذلول العقد الذی
- ١٤٣ ..... يتلفظان به* [نه دسته از عوارض اهلیت]

۱۴۳	۱. جنون.....
۱۴۴	ضمانت اجرا عدم اهلیت مجنون.....
۱۴۴	۲. عته.....
۱۴۵	۳. اغما.....
۱۴۵	۴. نوم.....
۱۴۵	۵. مستی.....
۱۴۶	۶. سقه.....
۱۴۷	۷. اکراه.....
۱۴۷	بحث حقوقی.....
۱۴۸	اضطرار.....
۱۴۸	آثار اجازة مکروه.....
۱۴۹	۸. دین.....
۱۵۰	شرایط حجر.....
۱۵۰	آثار حجر.....
۱۵۱	بحث حقوقی.....
۱۵۱	۹- مرض الموت.....
۱۵۲	تصرفات مالی در مرض الموت.....
۱۵۲	۲- بحث فقهی حقوقی پیرامون عوارض اهلیت.....
۱۵۳	۳- اکراه.....
۱۵۴	۴- بیع مضطر.....
۱۵۴	۵- بیع به قصد فرار از دین و بیع تلجئه.....
۱۵۵	۶- مرض الموت.....
۱۵۵	۷- متن مکاسب.....
۱۵۶	۸- مسألة: و من شرائط المتعاقدين: الاختيار.....
۱۵۸	۹- [حقیقة الإكراه].....

- ۱۰۹- [اعتبار العجز عن التخلص بغير التورية]..... ۱۵۹
- ۱۱- [لو أكره الشخص على أحد الأمرين]..... ۱۵۹
- ۱۲- [عقد المكره لو تعقبه الرضا]..... ۱۶۰
- ۱۳- [بقي الكلام في أن الرضا المتأخر ناقل أو كاشف؟]..... ۱۶۰
- فصل ششم: فضولی..... ۱۶۱
- متن مکاسب: مسأله و من شروط المتعاقدين: أن يكونا مالکین أو مأذونین من المالك أو الشارع..... ۱۶۱
- ۱- [الكلام في عقد الفضولی][#]..... ۱۶۱
- ۲- مبنای فقهی و حقوقی معامله فضولی..... ۱۶۱
- ۳- شرایط اجازه..... ۱۶۴
- الف. اجازه بایستی اعلام شود..... ۱۶۴
- ب. اجازه بایستی مسبوق به رد نباشد..... ۱۶۴
- ج- اجازه بایستی مالکانه باشد..... ۱۶۴
- د. اجازه دهنده باید اهلیت داشته باشد..... ۱۶۴
- ۴- اثر اجازه..... ۱۶۵
- ۵- موعد اجازه..... ۱۶۵
- ۶- آیا اصیل ملزم به پذیرش عقد فضولی است؟..... ۱۶۶
- ۷- رابطه بین اصیل و فضول در صورت رد مالک:..... ۱۶۶
- ۸- مشروعیت معامله فضولی..... ۱۶۷
- ۹- بيع فضولی از دیدگاه مذہبهای فقهی..... ۱۶۸
- ۱۰- معامله فضولی در فقه جعفری..... ۱۷۱
- ۱۱- آیا اجازه کاشف است یا ناقل؟..... ۱۷۵
- ۱۲- آیا سکوت ولو با حضور در مجلس عقد و علم به معامله اجازه است؟..... ۱۷۷
- ۱۳- متن مکاسب..... ۱۷۹
- ۱۴- [صور بيع الفضولی]..... ۱۸۰

۱۵- الاولى: أن يبيع للمالك مع عدم سبق منع من المالك؛	۱۸۰
[ما يؤيد لصحة بيع الفضولي]	۱۸۴
[مختار المؤلف الصحة]	۱۸۴
و احتجّ للبطالان بالأدلة الأربعة:	۱۸۵
۱۶- المسألة الثانية أن يبيع الفضولي لنفسه:	۱۸۸
[الأقوى الصحة و الدليل عليه]	۱۸۸
القول في الإجازة و الردّ:	۱۸۹
[هل الإجازة كاشفة أم ناقلّة]	۱۸۹
[معاني الكشف]	۱۹۰
ثمّ: إنهم ذكروا للتميز بين الكشف و النقل مواضع	۱۹۲
۱۷- المسألة الثالثة: ما لو باع معتقداً لكونه غير جائز التصرف فيان كونه	
جائز التصرف	۱۹۳
الاولى: أن يبيع عن المالك فانكشف كونه ولياً على البيع:	۱۹۳
الثانية: أن يبيع لنفسه فانكشف كونه ولياً:	۱۹۴
الثالثة: أن يبيع عن المالك ثمّ ينكشف كونه مالكا:	۱۹۴
الرابعة: أن يبيع لنفسه باعتقاد أنّه لغيره فانكشف أنّه له:	۱۹۵
۱۸- مسألة في أحكام الردّ:	۱۹۵
[ما يتحقق به الردّ]	۱۹۵
فصل هفتم: ولايت	۱۹۹
۱- مسألة [في ولاية الأب و الجدّ]	۱۹۹
۲- مسألة [في ولاية الفقيه]	۲۰۳
۳- للفقيه الجامع للشرائط مناصب ثلاثة:	۲۰۴
أحدها: الإفتاء:	۲۰۴
الثاني: الحكومة:	۲۰۴
الثالث: ولاية التصرف في الأموال و الأنفس، و هو المقصود بالتفصيل هنا:	۲۰۴

- الأول: استقلال الولي بالتصرف ٢٠٤
- الثاني: عدم استقلال غيره بالتصرف ٢٠٤
- ٤- [ثبوت الولاية بالمعنى الأول للنبي و الأئمة عليهم السلام] ٢٠٥
- [الاستدلال بالكتاب] ٢٠٥
- [الاستدلال بالروايات] ٢٠٥
- [الاستدلال بالإجماع و العقل] ٢٠٦
- ٥- [الكلام في ولاية الفقيه بالمعنى الأول] ٢٠٨
- [المنافسة في الاستدلال] ٢٠٩
- ٦- [الضابطة لما يجب استئذان الفقيه فيه] ٢١٠
- ٧- مسألة في ولاية عدول المؤمنين ٢١٤
- [حدود ولاية المؤمنين] ٢١٤
- ٨- [مزاحمة فقيه لفقهاء آخر] ٢١٨
- ٩- مسألة: المشهور عدم جواز نقل المصحف إلى الكافر، ٢٢٠
- فصل هشتم: شروط عوضين ٢٢٢
- ١- [مسألة] [من شروط العوضين: المالية] ٢٢٢
- ٢- محل التزام ٢٢٤
- ٣- شرائط محل التزام ٢٢٤
- ٤- شرائط محل التزام در صورت انجام کار بودن ٢٢٧
- ٥- متن مكاسب ٢٢٨
- ٦- [أقسام الأرضين و أحكامها] ٢٢٩
- الأول: ما يكون موافاً بالأصلالة، ٢٣٠
- الثاني: ما كانت عامرة بالأصلالة، ٢٣٠
- الثالث: ما عرض له الحياة بعد الموت ٢٣١
- الرابع: ما عرض له الموت بعد العمارة ٢٣٢
- ٧- [الأراضي المفتوحة عنوة لملك للمسلمين] ٢٣٢

۸-	[مسألة] من شروط العوضين: كونه طلقاً.....	۲۳۳
۹-	جمع بندی اقوال جعفریه.....	۲۳۶
۱۰-	تجزیه و تحلیل روایات از دیدگاه صاحب جواهر.....	۲۴۰
۱۱-	بیع وقف از دیدگاه مذاهب دیگر.....	۲۴۱
	مذهب حنفی.....	۲۴۱
	مذهب مالکی.....	۲۴۱
	مذهب شافعیه.....	۲۴۱
	مذهب حنبلی.....	۲۴۲
۱۲-	متن مکاسب:.....	۲۴۳
۱۳-	أن المانع عن بيع الوقف أمور ثلاثة.....	۲۴۵
۱۴-	مسألة و من أسباب خروج الملك عن كونه طلقاً: كونه مرهوناً.....	۲۵۴
۱۵-	[فك الرهن بعد البيع بمضلة الإجازة].....	۲۵۶
۱۶-	مسألة: الثالث من شروط العوضين: القدرة على التسليم*.....	۲۵۶
۱۷-	متن مکاسب.....	۲۵۹
۱۸-	[العبرة بالقدرة في زمان الاستحقاق].....	۲۶۲
۱۹-	[القدرة على التسليم شرط بالتبع و المقصد الأصلي هو التسليم].....	۲۶۳
۲۰-	مسألة [من شروط العوضين: العلم بقدر الثمن]*.....	۲۶۴
۲۱-	متن مکاسب.....	۲۶۵
۲۲-	مسألة [من شروط العوضين: العلم بقدر المثل].....	۲۶۶
۲۳-	[هل يجوز بيع المكيل و زنا و بالعكس].....	۲۶۸
۲۴-	[كل ما يكون طريقاً عرفياً إلى مقدار البيع فهو بحكم إخبار البائع].....	۲۶۹
۲۵-	مسألة [هل يجوز بيع الثوب و الأراضي مع المشاهدة]*.....	۲۶۹
۲۶-	متن مکاسب.....	۲۷۴
۲۷-	مسألة لا بد من اختبار الطعم و اللون و الرائحة فيما يختلف قيمته	
	باختلاف ذلك،.....	۲۷۶

- ٢٧٧ ..... ٢٨- مسألة يجوز ابتاع ما يفسده الاختبار من دون اختبار.....
- ٢٧٧ ..... ٢٩- مسألة: المشهور من غير خلاف يذكر جواز بيع المسك في فأره.....
- ٣٠- مسألة يجوز أن يُندر لظرف ما يوزن مع ظرفه مقداراً يحتمل
- ٢٧٨ ..... الزيادة و النقيصة.....
- ٢٧٩ ..... ٣١- متن مكاسب.....
- ٢٨١ ..... فصل نهم: تنبيهات و فروعات.....
- ٢٨١ ..... [تنبيهات البيع].....
- ٢٨١ ..... ١- مسألة: [استحباب التفقه في مسائل الحلال و الحرام].....
- ٢٨٢ ..... ٢- مسألة [حكم تلقى الركبان تكليفاً].....
- ٢٨٣ ..... ٣- متن مكاسب.....
- ٢٨٤ ..... ٤- مسألة يحرم التجش.....
- ٢٨٥ ..... ٥- متن مكاسب.....
- ٢٨٦ ..... ٦- مسألة: احتكار الطعام.....
- ٢٩٠ ..... ٧- متن مكاسب.....
- ٢٩١ ..... ٨- ثم إن كشف الإيهام عن أطراف المسألة يتم بيان أمور.....
- ٢٩١ ..... الأول: في مورد الاحتكار،.....
- ٢٩٣ ..... الثاني [ما هو حد الاحتكار].....
- ٢٩٤ ..... ٩- خاتمة و من أهم آداب التجارة الإجمال في الطلب و الاقتصاد فيه،.....
- ٢٩٧ ..... خيارات.....
- ٢٩٩ ..... فصل أول: كليات و مفاهيم.....
- ٢٩٩ ..... القول في الخيار و أقسامه و أحكامه.....
- ٢٩٩ ..... مقدمتان:.....
- ٢٩٩ ..... ١- الأولى [في معنى الخيار] *.....
- ٣٠٠ ..... ٢- ماهيت خيار.....

٣- نحوه اجرای خيار	٣٠٠
٤- آثار اعمال خيار	٣٠١
٥- متن مکاسب	٣٠٣
٦- [معانی الأصل]	٣٠٤
الأول: الراجع	٣٠٤
الثاني: القاعدة المستفادة من العمومات التي يجب الرجوع إليها عند	
الشك في بعض الأفراد أو بعض الأحوال	٣٠٤
الثالث: الاستصحاب	٣٠٥
الرابع: المعنى اللغوي	٣٠٥
٧- [الأدلة على أصالة اللزوم]	٣٠٥
[الاستدلال بآية أوفوا بالعقود]	٣٠٥
[الاستدلال بآية أحل الله البيع]	٣٠٦
[الاستدلال بآية تجارة عن تراض]	٣٠٧
[الاستدلال بآية أكل المال بالباطل]	٣٠٧
[الاستدلال بروايتي لا يحل مال امرئ مسلم و الناس مسلطون]	٣٠٨
[الاستدلال برواية المؤمنون عند شروطهم]	٣٠٨
٨- و منها: الأخبار المستفيضة	٣٠٩
٩- [مقتضى الاستصحاب أيضا اللزوم]	٣٠٩
١٠- في أقسام الخيار	٣١١
١١- متن مكاسب	٣١١
فصل دوم: خيار مجلس	٣١٢
١- الأول في خيار المجلس	٣١٢
٢- متن مكاسب	٣١٤
٣- [مسائل في خيار المجلس]	٣١٥
٤- [عدم ثبوت الخيار للفضولي]	٣١٥

- ٣١٥ ..... ٥- مسألة [هل يثبت الخيار إذا كان العاقد واحداً؟]
- ٣١٧ ..... ٦- مسألة مبدأ هذا الخيار من حين العقد
- ٣١٨ ..... ٧- القول في مسقطات الخيار
- ٣١٨ ..... ٨- مسألة [المسقط الأول اشتراط السقوط في ضمن العقد]
- ٣٢٠ ..... ٩- ثم إن هذا الشرط يتصور على وجه:
- ٣٢٠ ..... أحدها: أن يشترط عدم الخيار
- ٣٢١ ..... الثاني: أن يشترط عدم الفسخ
- ٣٢١ ..... الثالث: أن يشترط إسقاط الخيار
- ٣٢٢ ..... ١٠- مسألة [المسقط الثاني إسقاط هذا الخيار بعد العقد]
- ٣٢٢ ..... ١١- مسألة [المسقط الثالث افتراق المتبايعين]
- ٣٢٣ ..... ١٢- [معنى الافتراق المسقط]
- ٣٢٣ ..... ١٣- [ما يحصل به الافتراق]
- ٣٢٤ ..... ١٤- مسألة [المسقط الرابع التصرف]
- ٣٢٥ ..... فصل سوّم: خيار حيوان
- ٣٢٥ ..... ١- الثاني خيار الحيوان
- ٣٢٦ ..... ٢- متن مكاسب
- ٣٢٧ ..... ٣- مسألة المشهور اختصاص هذا الخيار بالمشتري
- ٣٢٩ ..... ٤- مسألة مبدأ هذا الخيار من حين العقد
- ٣٣٠ ..... ٥- مسألة: يسقط هذا الخيار بأمر
- ٣٣٠ ..... أحدها: اشتراط سقوطه في العقد
- ٣٣١ ..... و الثاني: إسقاطه بعد العقد
- ٣٣١ ..... الثالث: التصرف
- ٣٣٣ ..... فصل چهارم: خيار شرط
- ٣٣٣ ..... ١- الثالث خيار الشرط
- ٣٣٣ ..... ٢- مشروعيت خيار